

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput VII. De Injuria in Corpus, & Famam, & de Furto, Iudice, Teste, Reo,
Advocato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

CAPUT VII.

De Injuria in Corpus, & Famam, & de Furto, iudice, Teste, Reo, Advocato.

De his agit in hoc Opere infra Tract. V. superius citato: hic pauca restant adjicienda.

Occisio sui directæ, licita non est ullâ auctoritate humana. Quia illa repugnat charitati erga se, justitiæ erga Rempublicam & erga Deum, qui est Dominus vitæ humanae.

Licet tamen ex justa causa, v. g. ad vitæ conservationem seipsum mutilare, & *indirectè* ad sui necem concurrere, ut abstinendo ab esu carnis humanae, aut idolo sacrificiæ, item ignem navi injiciendo, aut pulverem nitratum ad nocendum hosti &c. Debent tamen ista fieri ex causâ gravi & conducente ad finem independentem à morte directè adhibita. *Sui interfectio* jure Canonico privatur Ecclesiæ suffragis, & sepultura, nisi ante mortem dederit signa poenitentiae, vel dubium sit an à se ipso, aut alio fuerit occisus. Ita de navincenâ &c. *Lessius, Malderus, aliique*, qui eâ ratione factum Sampsonis excusant.

Pro tuendis *fortune bonis magni momenti*, alioqui amittendis irreparabiliter, licitum est in valorem injustum in actu in actionis defensionè occidere. Quia bona illa honeste sustentationi necessaria, reductivè pertinent ad vitam tuendam. Idem in pari causâ de defensione pudicitiae, & honoris tradunt DD. communius.

Qui virginem corrupit, illâ consentiente, non tenetur ad compensationem ipsi faciendam. Quia liberè consentiendo cessit jure suo; nec ejus parentibus, quia nulla illis fit injuria; etsi enim puella sit sub eorum potestate, sicut potest illis invidis nolle nubere, ita & nuptias suas reddere difficiliore. Tenetur autem si per fraudem, metum, aut vim eam ad crimen induxerit, ad omnia damna inde ipsi puellæ, ejusque parentibus provenientia; Quia corruptor eorum fuit causa injusta: hæc si non possit compensare aliter quam inito cum eâ matrimonio, tenetur in conscientia eam ducere: & ad hoc determinatè obligatur si sub conditione copulæ matrimonii illi absolutè promiserit: Nisi fortè mala valdè gravia ex tali connubio sequerentur. Ita *Sorus, Vasquez, Diana, aliique* communius.

Adulter & adultera, si non fuerit proles ex copula secuta, solum tenentur ad satisfactionem honorariam si innotescat marito. Prole certò secuta uterque tenetur ad compensationem damnorum marito & legitimæ proli inde obvenientium, si fieri possit. In dubio tenetur pro ratione dubii, id enim æquitas postulat. Tenetur autem adulter ad prolem alendam ab anno tertio exclusivè, adultera verò usque ad annum tertium inclusivè, ex l. 9. Cod. de patria potestate.

Licitum non est, *seipsum falso infamare*, nec de vero crimine, ratione scandali, neque etiam de falso, ut si quis ad vitanda tormenta fateatur crimen venefici quod non commisit, atque ita se ipsum mendaciter infamem infamiâ gravissimâ in totam ejus familiam redundante: quod fieri nequit absque peccato saltem veniali mendacii, & mortali detractionis, ideoque tenetur ante mortem id retractare.

Iustas ob causas *licita est revelatio peccati gravis occulti*, 1. Ad petendum consilium vel auxilium. 2. Ad alterius correctionem idoneam. 3. Ad avertendum

R.P. Arsdæk, Tom. II.

malum commune. 4. Ad propriam defensionem. 5. Ad vitanda gravia tormenta. *Sine causa* verò mortale est illud vel uni aperire, etiam non nominatâ personâ, sed solâ ejus communitate v. g. religiosâ. Quia per hoc injustè fama aliena graviter lædi aestimatur. Ita *Theologi communiter*.

Per *singula furta levia* multiplicata tunc peccas mortaliter quando per ea intendis etiam à diversis tibi comparare summam notabilem: Tunc enim singula furta sunt executio voluntatis mortaliter malæ circa rem totalem gravem. Imò etiam quamvis id non intendas peccas mortaliter, quando summam gravem complex ad eam advertens: Quia tum causas damnium notabile. Completâ autem summâ notabili teneris eam sub mortali totaliter restituere. Plus tamen requiritur ad summam notabilem quando per majora intervalla, aut à diversis accipitur.

Compensatio occulta, quamvis rarò, aliquando tamen est licita; ut si debitum omninò certum absolutè non possit aliter obtineri, aut non nisi ægerimè cum multis molestiis & gravibus incommodis, & sic ut creditor occultè sibi compensans prospiciat ne iterum à debitore idem debitum postea solvatur. Ita de debito certo *Theologi communiter*.

JUDICI licet, quando crimen est *notorium*, auctor autem *occultus*, inquirere de auctore in genere: accusatio sufficit ad interrogandos testes ab accusatore productos: ad reum autem de se ipso juridicè interrogandum prærequiritur vel semiprobatio per unum testem, vel infamia, vel indiciorum sufficientia. Judex tamen de uno crimine infamatum non potest interrogare de alio, de quo non est infamatus, nisi sit cum illo priori crimine connexum.

Judex inferior, imò & supremus, debet indicare secundum leges, nisi in aliquo casu particulari prudenter judicetur Legislator aliud voluisse: quia alias periculum esset ne privatis affectibus locus concederetur. Ita Jura communiter.

Tenetur judex publicus se conformare regulæ iudicis publici, quæ sit, scientia publica, hoc sensu, quod non possit contra eam judicare, non quod semper debeat secundum illam etiam quando habet certitudinem de contrario: Obstat enim Superior regula juris divini vetantis ne directè occidatur innocens. Tenetur quidem inferior obedire suo Superiori non evidenter mala præcipienti; sed Respublica non potest imperare Judici ut eum damnet ad mortem, quem judex certò & evidenter scit esse innocentem, & per calumniam oppressum. Quia alioquin ejus præceptum esset manifestè injustum. Unde Respublica non imperat, ut judex procedat secundum allegata & probata, nisi ex præsumptione veritatis, ac proinde quando Judici constat de contrario, præsumptio debet cedere veritati. Opposita tamen multorum Thomistarum sententia cum D. Thoma ut probabilis admittitur, Contra Petrum Navarrum, Adrianum, Panormium, Lyranum, Lessium, Sylvium, Malderrum, Lugo, &c.

Si judex *culpabiliter* tulit sententiam injustam, tenetur eam revocare, & damna compensare. Si verò *inculpabiliter*, eam solum tenetur retractare si potest sine suo gravi incommodo: ita communis.

De **JUDICE, TESTE, ET ADVOCATO**, & quando ad restitutionem teneantur agit in Tomo II. Part. III. Tract. V. post cap. 14.

G 2

ACCE-

rsde
kin

theo
logia

P. IV

ACCEPTIO PERSONARUM, qua dignior postponitur, est iniustitia mortalise genere suo; quia per eam violatur, vel iustitia commutativa, ut in iudiciis, & distributionibus beneficiorum: & officiorum per concursum; vel distributiva & fidelitas in dispensatione bonorum communitatis. Hinc juxta *Rebellum* est mortale in distributione locorum in *promotionibus Academicis* præferre minus dignum digniori, cum ista distributio fiat per oppositionem, sive concursum formalem.

REVS interrogatus, sed non juridicè, non tenetur aperire veritatem; tenetur si juridicè, id est, à iudice legitimo cum præviâ infamiâ, & semiplena probatione. Sunt tamen qui probabiliter dissentiant quando agitur de capite, & est spes evadendi; Quia præceptum de positivè dicendo vero videtur eo casu excedere vires conditionis humanæ. Certò ei licet infirmare auctoritatem accusatoris & testium, aperiendo occulta eorum crimina, fugere è carcere; ejus fores effringere; non tamen inficere vim custodibus. Ita *Theologi communius*.

DE RELIGIONE ET ACTIBUS ILLIUS.

CAPUT PRIMUM.

De Religionis virtute, Oratione, Horis Canonicis, Votis, & Religioso statu.

DE *Horis Canonicis* agitur hic infra Part. III. Tract. IV. cap. 4. *de Votis & Juramento* Tract. V. cap. II. §. 3. *De Superstitione, & vitis oppositis* Tract. V. cap. I. §. 2. Hic principia, speculativa præcipuè ordine suppleuntur.

Religio est virtus quæ debitum Deo cultum exhibet. Hinc objectum ejus materiale est Dei cultus, formale hujus cultus specialis honestas.

Religionis actus elicitii sunt volitiones cultus Dei: imperati sunt, ipsi actus divini cultus, scilicet adoratio, oratio, votum, sacrificium, & similes, qui sunt objectum simul & effectus actuum elictorum quibus constituntur in esse virtutis istius speciei scilicet Religionis.

OFFICIUM DIVINUM tenentur recitare Ecclesiastici, etiam Regulares secundum ritum Breviarii Romani reformati, exceptis Ecclesiis & Conventibus in quibus constat aliud officium recitari ex consuetudine 200. annorum, quibus licet tamen Romanum assumere. Omnes etiam obligantur legere Officium Defunctorum die animarum, & Litanias die S. Marci, & triduo Rogationum; non autem legere Officium Defunctorum ut notatur in rubricis, nisi ubi id usum receptum est. Qui nulli Ecclesiæ est adscriptus, sed ordinatus Titulo patrimonii, probabilis tenetur ad ipsum Officium Romanum.

Reliqua practica de Officio sive Horis Canonicis traduntur infra Tract. 4. cap. 4. de Horis Canonicis.

VOTUM est promissio Deo facta de meliori: ad hujus valorem requiritur, 1. Voluntas se obligandi. 2. Advertentia quanta requiritur ad mortale. 3. Libertas. 4. Ea rei promissæ notitia ut non erret circa ejus substantiam, aut principale motivum. 5. Rei promissæ possibilitas, & honestas. Unde non potest esse

materia voti res mala, res indifferens, & res bona quatenus melioris impeditiva. 6. Denique in votente requiritur potestas se obligandi. Hinc vota professionis emissa ante annum ætatis 16. ipso jure sunt irrita.

Qui votet rem ab alterius voluntate sive factio dependentem, tantum tenetur, quantum in se est, procurare executionem: non tamen tenetur iste alteri æquari. Hinc liberi non obligantur votis parentum eorum Religioni offerentium. **Votum conditionale** obligat purificatâ conditione etiam turpi, non antecedenter. **Voti impletio** faciendâ est statim moraliter, vel juxta intentionem votentis: Si tamen quidpiam pro nullo determinato tempore absolute voteris, teneris illud exequi cum primùm commode poteris: sic tamen ut ad breve tempus illud differre non debeat mortale censeri.

Obligatio voti definit, 1. Definitione materiæ. 2. Defectu conditionis adjectæ. 3. Irritatione, id est, ablatione obligationis voti ab alterius consensu dependentis. 4. Commutatione. 5. Dispensatione. Unde potest simpliciter & directè irritare vota liberorum impuberum gubernationi familiaræ officientia, non alio, ut sunt votum castitatis, religionis &c. *Prælati regulares* potest irritare omnia vota à suis subditis emissa post professionem religiosam, excepto voto strictioris ordinis. Item, vota à suo prædecessore, imò & à seipso approbata. Non tamen vota Novitiorum, quæ suspenduntur ante professionem, per quam extinguuntur. Unde si non emittatur professio reviviscunt, nisi de vota dimissorum è Societate ante ingressum emissa.

Potestas irritandi vota subditorum, etiam convenit *Abbatissis*, cum ea potestas non sit jurisdictionis, sed gubernationis. Item, *Maritus* potest irritare vota uxoris repugnantia juri, quod habet in ejus corpus; quæ in istis mulier viro est subjecta. *Pantifa* non potest irritare omnia vota Fidelium, cum eorum voluntates non habeat in omnibus sibi subjectas: Potest tamen ex justa causa cum iis dispensare in votis de facto emissis, cum sit circa res sacras supremus in terris arbiter.

Quilibet potest propria auctoritate, etiam ab ipse causa, vota sua mutare in evidentior meliora, si non sint vota reservata: Hæc etiam reservata potest mutare in votum religionis. Mutare autem in æquale, aut in minus bonum potest solus Superior: Quia talis commutatio est partialis dispensatio, quæ est actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, sed absque aliqua causa, nec licitè, nec validè fieri potest.

Persona in cujus favorem facta est commutatio in æquale vel minus, potest, si velit, redire ad prius votum, non tamen, si propria auctoritate commutaverit in melius. **Votum reale factum uni Ecclesiæ**, & hujus nomine ab aliquo acceptatum, non potest à votente commutari in melius faciendum alteri Ecclesiæ quia prior Ecclesiæ acquisivit jus ad rem voto promissam per illam acceptationem. Si opus in quod facta est commutatio reddatur impossibile non tenetur ad prius votum redire.

Plura practica traduntur infra de VOTO Tract. V. cap. 2. §. 3.

STATUS RELIGIOSUS est status perfectionis per tria vota perpetua acquirendæ ab ecclesiâ approbatus. Ad eum requiruntur, 1. Vota substantialia, ea quæ perpetua castitatis &c. 2. Traditio sui à votente irrevocabili-